

MANUEL **B**OIX
LA NAU DE CARONT

2 0 1 9
LLOTJA DE SANT JORDI
2 0 2 0

MANUEL **B**OIX
LA NAU DE CARONT

2 0 1 9
LLOTJA DE SANT JORDI
2 0 2 0

ÀREA DE CULTURA / AJUNTAMENT D'ALCOI

President: Antoni Francés, Alcalde d'Alcoi

Coordinació: Raül Llopis, Regidor de Cultura

ARTS PLÀSTIQUES

CONSELL ASSESSOR:

Armand Alberola

Manuel Boix

Romà de la Calle

Fernando Castro

Carles Cortés

Tomàs Llorens

Miquel Navarro

Santi Pastor

Wences Rambla

Isabel-Clara Simó

Josep Sou

Feliu Ventura

Vicent M. Vidal

DIRECCIÓ:

Antoni Miró

EDITA: Ajuntament d'Alcoi

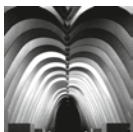
© DELS AUTORS

© AMB-DISSENY

© AJUNTAMENT D'ALCOI

IMPRESSIÓ: GRÀFIQUES ALCOI, S.L.U.

DIPÒSIT LEGAL: A 525-2019

LLOTJA DE SANT JORDI

ELS AUTORS CEDEIXEN VOLUNTARIAMENT ELS DRETS DE REPRODUCCIÓ

AJUNTAMENT D'ALCOI

B Sabadell
Fundació

PRÒLEG

L'ANY 2014, MANUEL BOIX VA DUR a terme la seua darrera exposició, titulada *La nau. El viatge del temps*. Va tindre lloc a la sala Acadèmia de la Universitat de València i fou un èxit de visitants i de crítica. Des d'aleshores s'ha mantingut en un discret retir, a la seua localitat natal de l'Alcúdia, pintant i portant a terme petits encàrrecs. Amb aquesta nova exposició a la Llotja de Sant Jordi, recupera part de la de València i la complementa amb els darrers quadres realitzats, que formen un tot homogeni i seductor.

L'obra boixana sempre s'ha caracteritzat per la potència del dibuix, que unit a la seua capacitat per a traslladar al llenç una atmosfera intimista i reflexiva, ha fet d'ell un dels artistes valencians més interessants de l'art

contemporani actual. Sèries com *Falconeria* i *Trama i ordit*, varen caracteritzar els seus primers anys, amb obres tan destacables i impressionants com *L'arc del triomf* (1971) o *El martiri de sant Sebastià* (1973). Alhora va practicar el gravat, i per la seua il·lustració de *Tirant lo Blanc*, en volums de gran format, excepcionals en l'edició i la tipografia, va aconseguir el Premio Nacional de Bellas Artes, el 1981. A tot això, cal afegir el seu activisme cultural, militant i benemèrit: cartells, disseny de logotips, il·lustració de llibres, elaboració de portades, etc., han passat per les seues mans. Com escrivia Josep Palàcios, «Boix fa de tot», i per això, durant més de cinquanta anys, ha mantingut una relació intensa i fructífera amb el món intel·lectual valencià.

A inicis dels anys noranta, la seua activitat artística va donar un pas més amb la sèrie *El punt dins del moviment*, dedicada a la pilota valenciana, on per primera vegada va introduir l'escultura. Aquest és un pas decisiu i valent en la seua biografia, conseqüència de moltes circumstàncies especials. Obres com *Narcís* (1991) o com *L'arc daurat* (1992), són d'una bellesa esbalaïdora. A aquesta sèrie, varen seguir noves investigacions, com la d'*Els equilibristes d'Otó* (1993), o com la celebrada sèrie dedicada als Borja, cimal en l'escultura valenciana. D'aquesta manera, Manuel Boix és un dels artistes més complets del panorama artístic espanyol. I com va dir Joan Fuster: «un Boix és un Boix».

Però, què és un Boix? Què caracteritza la seua obra? Bàsicament es podria dir que una especial capacitat per al dibuix i per a dotar de volum les formes, per introduir un detallisme sumptuós en tot el que fa, per la riquesa del contingut, per la intel·ligència de la realització, i per la complexitat del resultat aconseguit. Un Boix és d'un barroquisme excepcional, i d'una

dificultat màxima en la manera de realitzar-lo. En tota la seua obra hi ha un repte i una ambició constant; defuig la facilitat i pren sempre el camí més costerut, aquell que el tempta més. Que l'obliga a transcendir i a donar-ho tot.

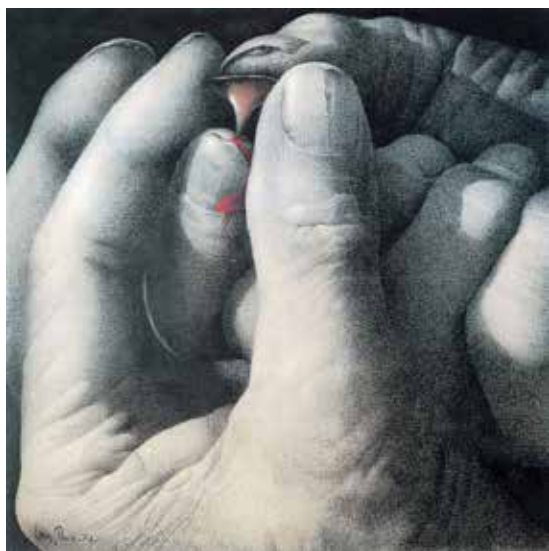
En aquesta nova exposició, titulada *La nau de Caront*, hi ha un molt bon exemple d'açò que dic. Boix hi combina els seus vells temes (els cucs de seda (*Generació espontània*)), amb les noves pulsions del temps. En l'espectacular peça *Lampedusa*, porta a terme una commovedora visió dels migrants ofegats el 3 d'octubre de 2013, prop de les costes de l'illa italiana, i que va significar la mort de 363 persones. Aquesta és al meu parer una de les obres més aconseguides, per la bellesa de la composició, per la subtilesa amb que treballa aquell batibull de cossos que s'acumulen al fons de la mar, per la finesa del dibuix i per la denúncia que traspua tota l'obra (una obra de grandària colpidora (400cm x 200 cm)). Potser no s'ha fet en l'art contemporani actual un quadre semblant, amb aquesta capacitat de síntesi de bellesa i denúncia, amb tot aquell

L'arc del triomf
Oli sobre tela. 170 x 330 cm. 1971.

poti-poti de formes humanes, enganxades a una corda, que és alhora d'on penja el seu destí, d'un fil espuri. Hi apareix el Boix social i solidari, que enllaça amb el d'èpoques anteriors i on l'al·legat polític recupera el primer terme. Com escriu Joan Llinares, en el text que s'inclou tot seguit, i publicat per primera vegada amb motiu de la mostra a la Universitat de València: «Aquestes figures atrapades, esguitades de llum zenital, arrossegades

cap a la foscor abismal, ens fan sentir l'absència cruel d'empatia i compassió en un sistema que ha construït tota la seua superioritat en la seua capacitat d'ignorar i banalitzar el mal quan els qui el pateixen són els altres». Unes paraules que resulten extraordinàriament actuals, i un problema que de fet ha anat *in crescendo*, en una trista demostració de la incapacitat d'una societat caduca i periclitada, incapaç d'enfrontar-se a les causes del drama

Martiri de Sant Sebastià
Carbonet oli sobre tela. 200 x 200 cm. 1973.

migratori i legislant fins i tot contra els vaixells de rescat de naufragats.

En aquest sentit, la peça *Caront* insisteix en la denúncia migratòria, amb la barca que travessa el riu Aqueront, metàfora de la vida cap a la mort. Boix hi combina els elements, com la fusta, el bronze i el ferro forjat, amb l'ajuda tècnica de l'escultor Jaume Espí. Com diu Joan Llinares: «Amb la nau de Boix no viatgem cap a l'*Eineida* de Virgili ni cap a *La divina comèdia* de Dant, sinó cap al món actual, cap a la realitat dels nostres dies, per enfrontar-nos, veure i sentir les nom-

broses ànimes turmentades que fugen dels seus inferns particulars vagant i arrossegant-se per les riberes del nostre Mare Nostrum a la recerca d'aqueixes barques pilotades pels moderns caronts a qui els demanen suplicants que els conduïsquen a un quimèric Edèn». I en aquella barca tots els homenets de bronze tenen la mateixa mida, el mateix cos, fins a ser un conjunt d'éssers indiferenciats, on la individualitat desapareix, on la biografia particular no interessa ningú, i quan es produeix la catàstrofe i naufraga aquella nau els cossos passen a ser uns números més, éssers ignots que ningú no reclama ni plora.

I en una filigrana última, davant de la barca, com un mascaró de proa, Boix hi ha posat un escarabat: en concret el barrinador que mata les palmeres, el morrut roig, nefast i implacable. I així, amb la genialitat que el caracteritza, introdueix per primera vegada en la iconologia de l'art la imatge d'aquest insecte. Segons m'explicava l'artista, el dia de la seua naixença varen plantar una palmera al pati de sa casa, que va patir l'atac de la plaga fa

uns pocs anys i, finalment, malgrat tot els esforços esmerçats, va morir. I aquest també és el gran missatge de l'exposició de Manuel Boix: la substancial precarietat de tot allò viu. Al capdavall, la vida és com un llarg i atzarós viatge en la barca de Caront. La mort ens fita a tots, com aquell escarabat de morro llargarut fita les nostres estimades i inermes palmeres.

En aquesta exposició, Manuel Boix combina el dibuix al carbonet amb l'escultura, en un tot molt complet i definitivament boixià. Allò es percep amb excepcional clarividència en *Caribdis*, amb aquell monstre alat de terrible queixalada, una filigrana escultòrica, amb un equilibri de pesos i contrapesos fascinant, construït amb ferro, bronze, fusta, cordells i argila cuita. Es tracta d'una escultura al·legòrica, on de nou reflexiona sobre el drama migratori, dels migrants atrapats entre Caribdis i Escil·la, sense cap altra alternativa que el mal o el mal en les seues diverses formes. És el Boix més sublimat i alhora més barroca, o per dir-ho fusterianament, on un Boix és *més* un Boix.

Finalment, l'exposició mostra cinc peces que no han estat exposades fins ara, i que complementen la mostra: el díptic *Pèndul*, i els llenços *Rostre en blau*, *L'ombra del volum 1* i *L'ombra del volum 2*. En aquests quadres, Boix es recrea en el rostre humà, però el pinta fent servir les seues escultures com a models, la qual cosa dona a aquestes imatges un plus de severitat i contenció, que enllaça molt bé amb *Caront* i la seua imatgeria funesta i dramàtica. Em molts sentits, semblen rostres d'aquells malaguanyats migrants, perduts en la immensitat de la mar.

Cucs mòrbids, monstres esfereïdors, éssers torturats, destins sense futur, la destrucció universal del Gran Animal de la Naturalesa, que diria Josep Pla. Tot açò es troba en aquesta exposició de Manuel Boix. Una profunda reflexió sobre la vida i la mort. Cosa que, comptat i debatut, ha estat el gran tema que ha recorregut sempre, i de punta a punta, l'obra artística de Manuel Boix.

Martí Domínguez
Universitat de València

Els Borja, valencians universals

Cinc escultures de guix: *Papa Calixt III*: 205 x 64 x 64 cm; *Papa Alexandre VI*: 181 x 62 x 65 cm; *Cèsar Borja*: 177 x 61 x 75 cm; *Lucrècia Borja*: 174 x 61 x 63 cm; *Sant Francesc de Borja*: 181 x 54 x 56 cm. 1995-1998.

METAMORFOSI

I SIMBIOSI

EN ELS PAISATGES

DE MANUEL BOIX

Joan Llinares

La Casa Verda

Original a la tinta xinesa i aquarel·la. 72,5 x 50,5 cm. 1983.

V

La pintura de Manuel Boix ens impulsa a parlar no solament de pintura sinó també d'economia, d'ideologies, d'opció nacional, de lluita de classes, de política. [...] La proposta estètica de Boix és inseparable de la proposta ètica subjacent. Joan Fuster¹

VAIG CONÈIXER BOIX A LA FI DELS ANYS SETANTA PER RAONS TANT estètiques com ètiques. Vaig anar a demanar-li la seua col·laboració en una campanya contra la central nuclear de Cofrents —que aleshores es trobava en construcció— convençuts com estàvem que sovint els pensaments i els sentiments es transmeten millor a través de la creació artística que a través del text, sobretot quan es tracta de relats tècnics i enfarfegats.

D'aquella trobada va nàixer *Cara i Creu*,² una publicació vivament il·lustrada de portada idíl·lica —el País paradís— i contraportada lúgubre —el País cementeri—, allò que volíem ser i allò en què temíem —temem— convertir-nos. En el seu interior, el meu relat, escrit conjuntament amb Vicent Esteve, en què explicava l'absurd de tenir una ruleta russa atòmica de mil megawatts refrescant-se a les aigües del nostre Xúquer, es conjuminava amb els colors i les formes del Boix exuberant en l'artístic i combatent en l'estima pel seu país. El *Cara i Creu* va ser un projecte coral que Boix va voler compartir amb altres bons artistes de la Ribera com Adrià Pina, Joan Verdú i el desaparegut Enric Solbes, per a qui *Cara i Creu* va ser el primer treball gràfic publicat. En els mesos que van seguir l'edició, presentàrem la publicació per pobles i ciutats, animant debats en què es parlava tant del text com del context visual i plàstic. El relat i la il·lustració es potenciaven mútuament i creaven un tot inseparable, tal com ha estat la trajectòria de l'extensa obra de Boix. Art, contingut i compromís com a reivindicació de la funció social de l'artista.

1. Aguilera Cerní, Vicente; Fuster, Joan; Palàcios, Josep. *Tres assaigs sobre Manuel Boix*. València: Diputació de València, 1981; *Manuel Boix: el gest, la mirada*. València: Fundació Bancaixa, 2003.

2. Llinares, Joan; Esteve, Vicent. *Cara i Creu*. Amb il·lustracions de Manuel Boix, Adrià Pina, Joan Verdú i Enric Solbes. Editat per la Coordinadora Antinuclear d'Alzira, 1980.

Després del *Cara i Creu* arribaria poc de temps després la litografia seriada *La Casa Verda*,³ reproduïda com a cartell en una multitud d'ocasions i convertida en el símbol de la casa comuna de l'irreductible ecologisme valencià. I la vida va seguir i vam tornar a tenir esporàdiques trobades, al seu taller del carrer de Sant Pere de l'Alcúdia quan preparava les planxes del *Tirant el Blanc*;⁴ a la mítica Llibreria Xúquer, de Vicent Silvestre, reoberta després de la pantanada del 82, amb la presentació del meravellós conte il·lustrat *El pardalet sabut i el rei descregut*,⁵ de Josep Palomero, i la dedicatòria que em va fer «a fi que mirant dins la bola transparent del vell, vegem un món —que és en aquest— que hem de saber transmetre com si és tractés d'un gen intransferible. Gener/83»; i anys després a l'IVAM, arran de la seua exposició conjunta amb Heras i Armengol; i a Barcelona, al MNAC-Museu Nacional d'Art de Catalunya, al gener de 2004 quan es feia l'exposició dedicada a Fortuny, precisament el dia que es cloïa. I anys després, per la reedició del *Cantovicorum Iubilo*, un bellíssim i delicat llibre-disc il·lustrat per Boix amb les veus de l'OVI-Orfeó Valencià Infantil i la música del seu director Josep Lluís Valldecabres.

De nou a l'Alcúdia, gaudint l'exposició retrospectiva de la seua obra gràfica i impresa⁶, una mostra que va posar de manifest la perenne empremta de Boix en la construcció de la imatge visual del moviment cultural i social valencianista, amb una part de l'exposició sota l'espectacular volta de la Casa de la Cultura, *La Cúpula de la Ribera*, també pintada pel mateix Boix com a al·legoria a la pin-

3. Boix, Manuel. *La Casa Verda*, quadricromia en *offset* sobre paper estucat. 100 exemplars de la primera edició. Alzira: Impremta Piera, 1983.

4. *Tirant lo Blanc*, de Joanot Martorell, il·lustrat per M. Boix amb 48 aiguaforts i 8 il·lustracions impreses. 4 volums. L'Alcúdia-Sueca: Edicions a la Tercer Branca, 1979-1986.

5. Palomero, Josep. *El pardalet sabut i el rei descregut*, amb il·lustracions de Manuel Boix. València: Diputació de València, 1982.

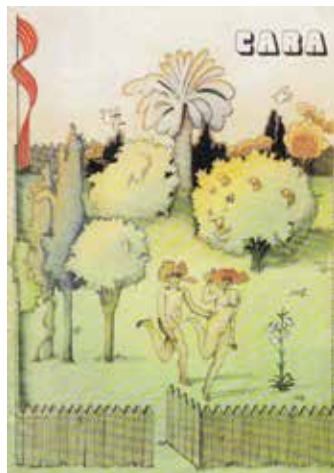
6. L'exposició «Manuel Boix: Obra gràfica i impresa» es presentà en 2006 al Centre del Carme-Museu de Belles Arts de València i s'exhibí a diversos centres d'art de ciutats espanyoles i estrangeres: en 2007 a la Llotja del Peix d'Alacant; en 2008 al Mainzer Rathaus-Foyer de Magúncia (Alemanya); en 2009 al Couvent des Minimes de Perpinyà (França); en 2010 al MUCBE-Museu de Cultura de Benicarló-Castelló; i en 2012 a la Casa de la Cultura de l'Alcúdia.

tura fosa amb la mare Terra. I quasi alhora i en el mateix lloc, en el memorial del primer aniversari de la mort del meu estimat professor Josep Lluís Bausset, de qui Boix va fer l'al·legoria del 100è aniversari.

I fa no res, al Centre Cultural Bancaixa, a propòsit de l'exposició col·lectiva *Estudis d'Art*, comissariada per Martí Domínguez i Jesús Císcar, una fusió de la fotografia de Císcar, l'assaig de Domínguez amb l'obra seleccionada d'autors valencians contemporanis, entre els quals evidentment figurava Boix.

Ara he tingut el privilegi de veure nàixer una part de la seua obra recent, d'assistir al part conceptual i material de les seues últimes creacions, de debatre, reflexionar i contrastar durant moltes hores compartides amb Manuel Boix i Abel Guarinos, hores que van passar com una exhalació, parlant de tot, del passat i del present de l'art, d'exposicions mítiques, del desconcert als nostres museus; dels grans autors, de Sorolla, Picasso, Miró...; del que ens està ocorrent ací i fora; de la perplexitat davant la realitat; del pas del temps i dels qui ens han deixat; de la condició humana; de política, de literatura, de cinema, de ciència...

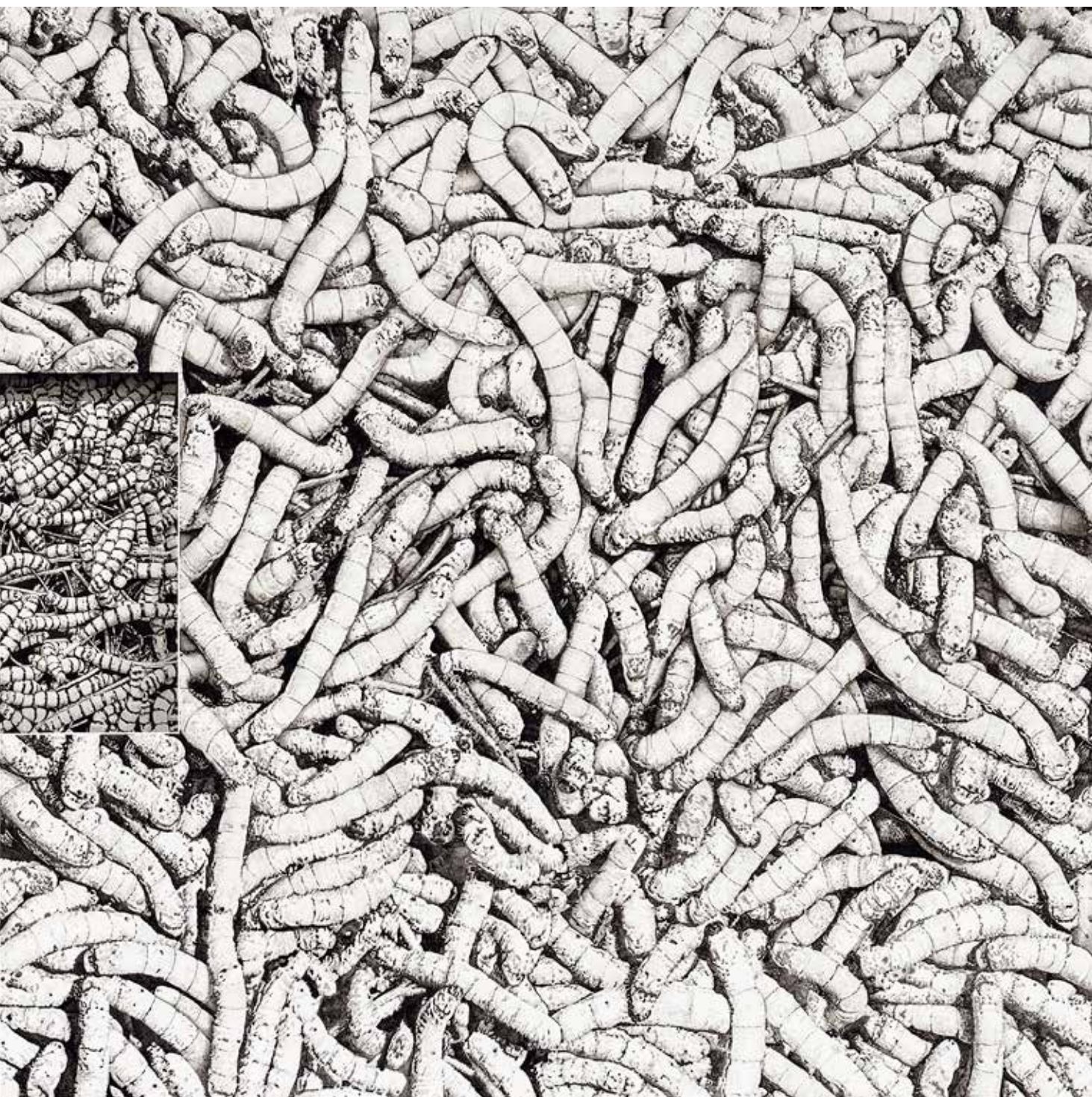
D'aquestes trobades al taller del carrer de Santa Bàrbara sorgeixen les línies que vénen tot seguit.

Cara i Creu. Il·lustracions a la tinta xinesa i aquarel·la per a la portada i la contraportada d'una publicació ecologista acompanyada de textos de Joan Llinares i Vicent Esteve. Ed.: Coordinadora Antinuclear d'Alzira. M. Boix, 1980.

Generació espontània
Grisalla sobre llenç, 200 x 400 cm, 2013.

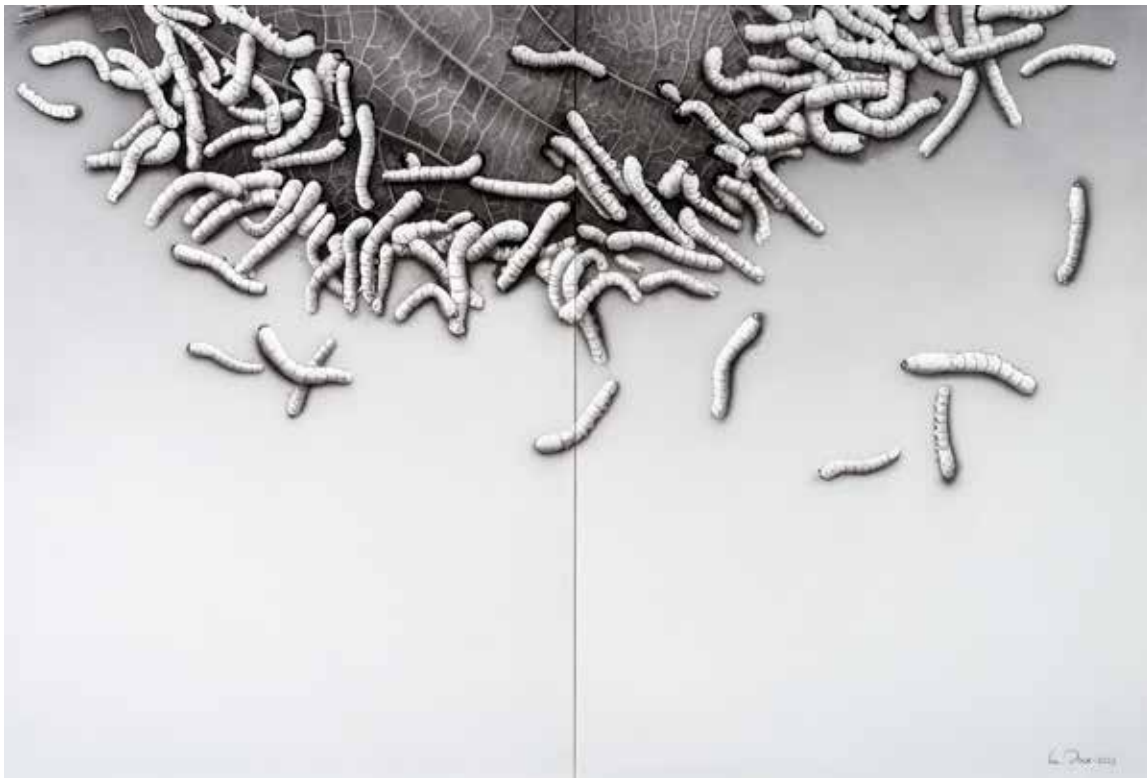
La primera obra que vaig trobar tot just entrant al taller de Boix va ser el gran díptic dels cucs de seda que ja estava quasi acabat. La totalitat de la superfície del llenç l'ocupen centenars d'humils erugues laborioses, incansables i abstretes, regalant-se i devorant incessantment les fulles de morera.

L'obra pintada per Boix en totes les tonalitats del blanc i negre, sense cap altre color que no fóra el que poguera sorgir de la barra de carbonet, transcendeix la realitat de la representació pictòrica per submergir-nos en una atmosfera imaginària i onírica. La sensació més immediata que vaig sentir em va remetre a l'expressió malrauxiana de l'art com a interpretació de la natura, com a reflex d'allò que la persona pot veure i alhora com a expressió de l'esperit i d'allò que sent l'artista, la representació del que l'home no pot veure, tal com ho va descriure Malraux mateix en la seua obra autobiogràfica *La tête d'obsidienne*.⁷ Vaig percebre que a l'interior del llenç entrellaçat amb els cucs de seda de Boix també subjeien els nostres records més remots, el sentit del pas del temps i el d'aquelles primeres sensacions del procés mutant de la vida percebudes en la nostra infantesa quan cada primavera obríem repetidament la caixa de cartó foradat guardat durant el llarg hivern esperant que amb les primeres calitges primaverals aquells minúsculs punts negres començaren a moure's, moment en què arrancava la frenètica tasca d'alimentar-los disputant-nos les primeres fulles brotades de les moreres dels patis de les escoles i les que esguitaven les vores d'hortes i sèquies. Aguaitar una vegada i una altra a la caixa per veure créixer els cucs de seda, escutar-ne tots els moviments, mesurar la seua capacitat devoradora, enfilat-se a les copes dels arbres per arrancar-ne les fulles i oferir el vital aliment, ens convertia en autors infantils d'una obra mestra de la natu-

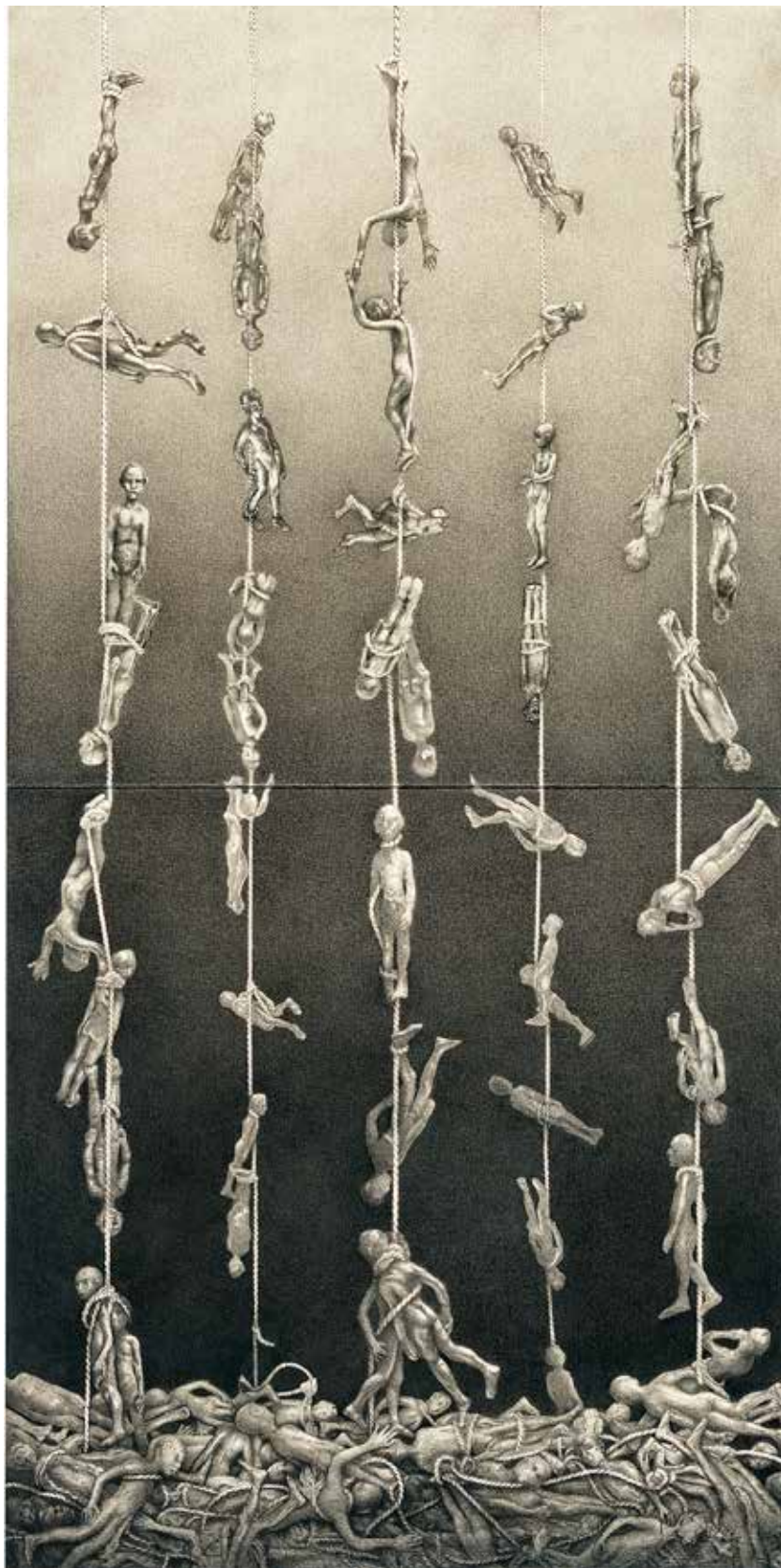
7. Malraux, André. *La tête d'obsidienne*. París: Gallimard, 1974. Una de les poques obres de la literatura contemporània que, amb la seua agudesia i intensitat, ens ha ajudat a comprendre l'art.

ra en què la verda fulla es convertiria en suau i subtil fil de seda gràcies a uns éssers insignificants, primer punts, després erugues i finalment papallones, que ens inculcarien les primeres nocions del pas del temps, del nostre vincle amb la natura, de la seua capacitat transformadora, de la fragilitat, de les interdependències, de la fugacitat del bell, del llaç amb la terra, amb el nostre petit país, aquell que un dia va viure de la seda i ho va continuar recordant a través dels xiquets que, en eixir de l'escola, fugien a l'horta a arreplegar les fulles de morera.

19

Mitja fulla de morera
Carbonet sobre llenç. 200 x 300 cm. 2013.

Lampedusa
Carbonet sobre llenç
400 x 200 cm
2013.

LAMPEDUSA

L'art també és un mitjà per a commoure el major nombre possible de persones, ens deia Albert Camus⁸ referint-se al paper de l'escriptor i definint una regla universal que ell feia extensible a tots els creadors, sense distinció que foren intel·lectuals o treballadors, com a ell li agradava repetir. D'ells, en deia que la tasca de crear art no es trobava exempta de difícils deures, entre els quals no posar-se al servei dels qui fan la història sinó dels qui la pateixen. En cas de no fer-ho així, l'art esdevé en un plaer solitari privat de la seua essència i reduït a un joc destinat a satisfer els poderosos o a complir convencionalismes i modes que l'alinearán amb ells. I, tot i això, el poder de l'artista és enorme, ja que el silenci d'un ésser desconegut, abandonat en qualsevol part del món a les humiliacions i abusos, pot ressonar davant tots si l'artista, per mitjà dels privilegis que li dóna la seua llibertat i la seua capacitat creadora així ho decideix i ho fa.

Lampedusa, una minúscula illa de la Mediterrània, és ara també un gran llenç simbòlic de Boix de visió colpidora que representa successives fileres de figures humanes que, atrapades per cordes, es precipiten cap als abismes marins on jauen amuntegats molts altres que hi van arribar abans i on, gràcies a la verticalitat del quadre, també ens situa a nosaltres mateixos. Les figures creades per Boix com a espectres negres en moviment, com extrets d'un davallament tenebrista, com si es tractara d'un Josep de Ribera imaginari, amb l'únic color pallós de les cordes que els subjecten en la seua caiguda cap a les profunditats, ens situen davant el sacrifici contemporani de milers d'éssers humans que intenten salvar la vida arribant a les costes europees en la seua fugida desesperada de la fam, la misèria i les guerres, herència o conseqüència del model colonial i econòmic imposat durant segles per les societats opulentes que ara els menyspreen i

8. *Discurs de Suècia*, 10 de desembre de 1957. Madrid: Alianza Editorial, 2010 (Biblioteca Camus).

els deneguen l'acolliment. Aquestes figures atrapades, esguitades de llum zenital, arrossegades cap a la foscor abismal, ens fan sentir l'absència cruel d'empatia i compassió en un sistema que ha construït tota la seua superioritat en la seua capacitat d'ignorar i banalitzar el mal quan els qui el pateixen són *els altres*, tal com ho va escriure Hannah Arendt en referir-se a la perversitat de la condició humana que assumeix com a normal que milers o milions de persones muiren perquè les lleis de l'ordre establert així ho disposen.⁹ En què es diferencien les amuntegades i desballestades barcasses d'emigrants desesperats que es llancen a la Mediterrània a la recerca de la seua Lampedusa o de les costes andaluses navegant cap a una mort segura per a molts d'ells, dels trens de bestiar que conduïen amuntegats jueus, gitanos o resistents cap als camps d'extermini? És cert que els uns van ser empentats cap a la mort per les baionetes d'una màquina de matar d'eficiència industrial, però què són sinó les grans fams induïdes per la cobdícia neocolonial, aquella que escura els recursos dels països martiritzats d'on són desplaçats forçadament tants milions d'éssers desgraciats? La diferència està en la percepció consolidada sobre els causants del terror. Els primers, després d'infligir inimaginables danys, van perdre la seua guerra; els altres les van guanyant tots els dies. Són tantes les Lampeduses que es presenten davant els nostres ulls com un fet inevitable que el ciutadà impassible creu que no té res a veure amb ell senzillament ni vol preocupar-se'n... La inacció crea consciència de *normalització* i la negativa a pensar condueix a l'obediència, al domini de la més mediocre quotidianitat, a allò que mane la llei. Ens trobem davant el mateix substrat que fa setanta anys va fer possible la gran barbàrie.

Però, afortunadament, contra tanta perversitat també són molts els qui pensen, reflexionen i creen perquè se senten crítics contra la insuportable *normalitat*,

9. Mentre escrivia aquest text, davant de Ceuta morien catorze persones en l'intent d'arribar nadant als molls del port. Tot ha ocorregut davant d'un operatiu de diversos centenars d'agents amb tota classe de mitjans per a haver-ho impedit. A la vista de tal drama humà, el cap de l'operatiu no ha tingut ni el més mínim escrúpol a declarar que ells estaven allà per a fer complir les lleis.

són els crits que podem “sentir” contemplant el gran llenç creat per Boix, expressió d’un art contracorrent que no es conforma ni obeeix, ben al contrari, es pronuncia, denuncia i es revolta contra la banalització del mal.

23

Laberint Lampedusa
Bronze i acrílic, 20 x 12 cm. 1983.

Caront
Bronze, fusta i ferro.
110 x 320 x 70 cm.
2014.

Caront

CARONT

El viatge com a metàfora cap al paradís o cap als inferns ha estat present en la història de l'art des de la mitologia antiga. Primer va ser real, la barca solar construïda per a Khèops i consagrada al déu Ra com a símbol del cicle de la vida i vaixell de peregrinació per al viatge al món dels morts. Després serà Caront i la seua barca, pintats, gravats i esculpits innombrables vegades. Gustave Doré, Lucas Giordano, Joachim Patinir... es troben entre la multitud que han reproduït la llacuna estígia i el riu Aqueront, les ribes contraposades, la vida i la mort, el cos i l'ànima, el mal i la virtut, el càstig i la recompensa...: el viatge com a símbol.

27

Amb aquesta peça Boix sosté la seua creació escultòrica —*La serp i el riu; Els equilibristes; El vent, la terra sota La Cúpula de la Ribera*—, el dibuix en l'espai a través del ferro, el bronze, el cable i la fusta, construint ara una imaginària embarcació homèrica que solca l'espai i el temps repleta de menuts i disciplinats cossos inerts submisos davant la seua destinació, en un inquietant equilibri. L'obra no ens parla de la mitologia sinó que la utilitza transformant-la en un present apressant, viu, feridor. Amb la nau de Boix no viatgem cap a l'*Eneida* de Virgili ni cap a *La divina comèdia* de Dant sinó cap al món actual, cap a la realitat dels nostres dies, per enfrontar-nos, veure i sentir les nombroses ànimes turmentades que fugen dels seus inferns particulars vagant i arrossegant-se per les riberes del nostre Mare Nostrum a la recerca d'aqueixes barques pilotades pels moderns caronts a qui els demanen suplicants que els conduïsquen a un quimèric Edèn.

Boix, en comptes de reiterar el vell, flac i enutjat Caront, construeix una estilitzada i imaginària nau solar repleta d'éssers perduts sense cap altre horitzó a solcar per l'agonia d'un univers estremit, per l'espai buit i el mar escabrós del gran llenç vertical *Lampedusa* amb el qual es fon i el qual proveeix fins a provocar en la profunda escena del sacrifici dels cossos suspesos, representant la vida i la mort, el drama polifònic de les ànimes més desgraciades del planeta en el

seu *davallament* al fons abissal. El costós òbol amb el qual han pagat el viatge als *caronts* d'avui no els ha servit per a aconseguir el paradís i la felicitat, solament la foscor i l'oblit.

28

Caront

Bronze, fusta i ferro. 110 x 320 x 70 cm. 2014.

Caribdis

Caribdis

Bronze, fusta, ferro,
pedra i cànem
338 x 110 x 110 cm
2014.

Caribdis

CARIBDIS

També a la mateixa mar en què es troba Lampedusa, però prop de l'estret on Sicília intenta besar Calàbria, Homer va situar el passatge en què Ulisses i la seua nau estan a punt de ser engolits pels remolins gegantins que Caribdis, descendent de Posidó i Gea, provocava tres vegades al dia mitjançant l'absorció de les aigües marines amb l'objectiu d'atraure cap a la seua gola els desgraciats vaixells que passaven pel lloc. Per a allunyar-se d'aquest perill els navegants viraven cap a la riba oposada sense saber que allí els esperava Escil·la, filla de Forcis i Hècate, una bella nimfa que, per despit del déu marí Glauc, va ser convertida en un altre monstre que, mantenint el seu cos femení, de la cintura li sorgien sis llargs i serpentins colls amb caps espantosos dotats de tres fileres d'esmolades dents capaces d'atrapar i engolir des de terra ferma els tripulants de les naus que se li acostaven fugint de les fúries ciclòniques que a l'altra riba de l'estret provocava Caribdis. Encara avui persisteix aquest gran dilema al món. Entre Caribdis i Escil·la, sense cap altra alternativa que el mal o el mal en les seues diverses formes. Així ho ve a expressar Manuel Boix en aquesta obra escultòrica recent feta amb ferro, bronze, fusta, cordells i argila cuita. Aquesta peça de desafiadora verticalitat totèmica nascuda entre *Caront* i *Lampedusa* sorgeix de la mitologia clàssica per transferir-nos els seus significats metafòrics al present. El peix alat amb extremitats de dona, suspès en l'aire sobrevolant una malla daurada, amb les seues voraces mandíbules engul éssers humans que intenten arribar al nou món sense servir-los la presència entre les seues mans del passaport-òbol satisfet per a poder entrar a la terra promesa, representat en aquesta ocasió per un dobló del vell imperi espanyol. Éssers atrapats a la gola de Caribdis quan el que esperaven trobar era una vida suportable. Segles d'infortuni que continuen atrapant-los entre les verticals estructures metàl·liques i els ordits tibants dels pesos que un dia van formar part d'antics telers i avui semblen àncores que els arrosseguen cap

al no-res; argiles gastades, friccionades, deformades i marcades per la història. Tal vegada els Ulisses d'avui van solcant el mar dins de les amuntegades i atrotinades barcasses que arriben a les nostres costes i també en les que naufraguen i sembren els fons marins dels cossos que no van tenir la fortuna de rebre la benedicció de Tanit, la deessa púnica que a l'estret de Messina va protegir l'heroi de l'Odissea i li va permetre atènyer la seua estimada Ítaca. A aquesta precisament Boix mateix li dedica la bella obra pictòrica de títol *Al·legoria de l'arqueologia*, en què mostra una delicada representació metafòrica d'aquesta ciència que furga en les entranyes de la terra, que observa i sosté en la seua mà esquerra de forma hamletiana el cap de la deessa. Boix ha creat amb Caribdis una obra simbòlica representativa dels desastres del tràgic naufragi modern caracteritzat per la fam que mata en una riba i el tracte inhumà que s'infligeix als qui, fugint-ne, es dirigeixen a l'opulenta riba oposada. I al mig, una mar que, com va fer Escil·la amb la nau d'Ulisses, devora part de la tripulació desesperada que pretén travessar-la. La laboriosa i magistral transformació de les diverses matèries que componen aquesta creació artística, foses amb el crit social que representa, es construeixen sobre l'experiència personal del mateix artista, el seu viatge per Sicília que recorregué les ribes que van inspirar la història mitològica; la trobada amb la *Cosmographia de Claudi Ptolomeu*¹⁰ que es conserva a la Universitat de València i la impressió causada pel contacte directe amb els exquisits mapes i miniatures de Nicolaus Germanus sens dubte han deixat empremta en aquesta fusió del mite amb la creació d'avui.

10. La *Cosmografia de Claudi Ptolemeu* (*Claudii Ptolomei Cosmographie*) és una obra essencial de la cartografia del segle XV, traduïda del grec al llatí per Jacobus Angelus amb els mapes i lletres capitulars pintats pel miniaturista Nicolaus Germanus entre 1460 i 1470. Es conserva a la Universitat de València, que la va adquirir després del procés de desamortització procedent del monestir de Sant Miquel dels Reis, a la biblioteca del qual havia arribat per donació de Ferran d'Aragó, duc de Calàbria.

Boix és un creador que, venint de l'escultura, va transitar cap a la pintura i que ara torna a l'escultura sense abandonar la pintura en un llarg viatge creatiu que, després de recórrer el món de la creació, té la seua Ítaca física en el paisatge, les persones i els animals que poblen la seua estimada Ribera. Què és, si no, aqueixa Caribdis constituïda per una part de peix que pren les formes perfectes de la nostra peculiar tenca^{II} del Xúquer?

L'illa dels morts
Oli sobre taula. 80 x 150 cm.
Arnold Böcklin, 1883.

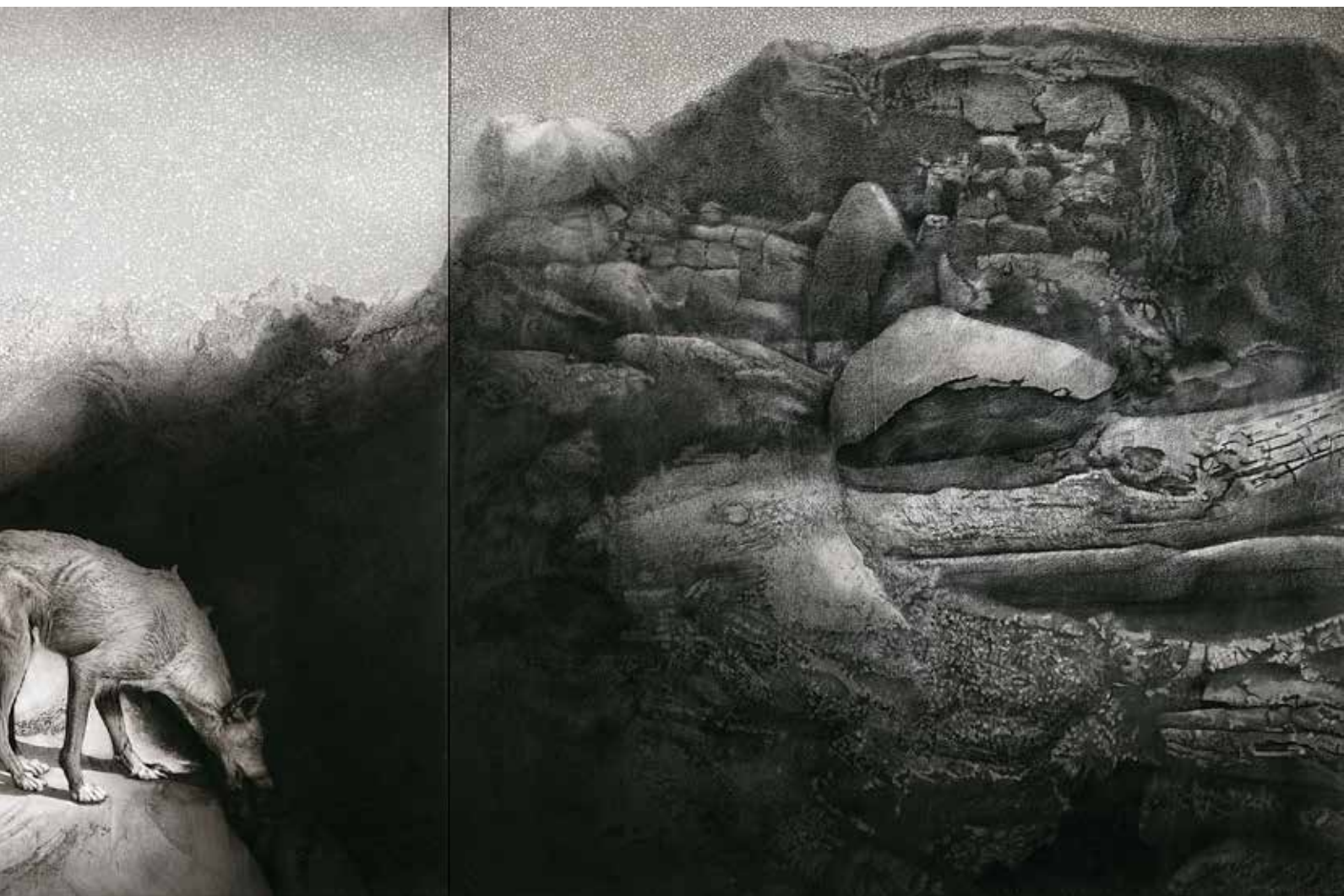
II. La tenca (*Tinca tinca*, de la família dels ciprínids) és un peix comú d'aigua dolça que habita els rius i els aiguamolls valencians.

Nevant a Colòmbia

Carbonet i oli sobre llenç. 200 x 600 cm. 2013.

NEVANT A COLÒMBIA

«A Colòmbia no neva», em va dir Boix, enfront del gran díptic, encara en procés de realització, «però d'allí ix molta *neu*», li vaig contestar. Paisatge inquietant, amb la mateixa pauta tècnica del grafit de les altres obres recents, ús absolut del carbó sobre el gran llenç blanc sense més colors que l'austera i alhora fèrtil policromia que transita del blanc absolut de la *neu* al fosc torbador de l'abisme amb una figura nuclear i vacil·lant que enfonsa la seua mirada en la negror del despenyador.

38

Paisatge d'escenes enfrontades i contradictòries, la blancor de l'esperança contra el triomf de la foscor. La benedicció i la maledicció. L'ésser humà cercant la felicitat, l'alleujament als seus mals, la cura de la malaltia del cos o de l'ànima, el mer plaer o l'expansió creativa de la seua ment en el lliure exercici de la seua determinació i individualitat, enfrontat a l'obscurantista poder controlador, a l'obsessió per regular, dirigir i penetrar als comportaments i desitjos humans més íntims.

El món de les substàncies psicotròpiques ha existit sempre. Des de la més remota antiguitat ha format part de la vida humana individual i social.¹² La màgia, la medicina, la religió, la farmàcia, l'alimentació o els costums s'han auxiliat de substàncies naturals o manufacturades, que, consumides adequadament, han ajudat a sanar, a suportar la vida, a superar la fatiga, a crear estats d'ànim, a aconseguir moments satisfactoris, a obrir la ment, desenvolupar la imaginació, provocar la inspiració...

El tractament prohibicionista i repressor relativament recent del consum de substàncies psicotròpiques va trencar una tradició secular. Va respondre a polítiques de control de la individualitat disposades a repetir el fracàs de la llei

12. Recomanable la lectura de *Historia de las drogas* d'Antonio Escotado. Madrid. Alianza Editorial, 1989, 3 volums.

seca dels anys vint als EUA. Tal vegada perquè d'aquell naufragi van sorgir els fonaments dels imperis mafiosos que avui recorren subterràniament el sistema econòmic i polític a escala planetària amb capacitat per a decidir i executar els dissenys més perversos. Els recursos que els estats destinen al sosteniment del sistema policial, judicial i fins i tot militar per a pretesament reprimir-los són tan costosos com innocus. Millor destinació seria aplicar-los a millorar el funcionament de les administracions i els serveis públics essencials. Si així es fera, molts drames i mancances socials trobarien remei i farien més feliç el ciutadà.

Desemparament i desolació d'un ésser social enfrontat a l'absurd, representat en aquest gran llenç per un gos que encarna entre penyals i precipicis el símbol del buit colpidor. Metàfora i realitat. Obra al·legòrica sobre l'impacte desastrós del prohibicionisme i la repressió enfront de l'educació i el control legal en el respecte a la llibertat i l'autodeterminació de l'ésser humà.

En tot artista s'enclou una part de cadascun dels grans artistes anteriors. Cada corrent intel·lectual s'ha construït sobre els anteriors en permanent dialèctica entre reafirmar-los o reformar-los. Relectura permanent del passat per a la construcció de la realitat present i a voltes, ben sovint, també destrucció. En l'artista, aquesta simbiosi no és pacífica sinó viscuda en permanent conflicte, bel·ligerància de conceptes i formes, de l'ordre dels uns *amb* o *contra* l'ordre dels altres, i d'aquesta confrontació naix i es desenvolupa la creació nova, la que converteix cada artista en únic. Abans de la fotografia i de la facilitat per a viatjar i conèixer més enllà del terrer on hom naixia, vivia i moria, l'efecte era limitat, lent i desigual. I, salvant l'abans i després de 1789, a partir del segle XIX tot es precipita.

És la tesi que sosté Malraux en la construcció teòrica del seu *Museu imaginari* com a estat mental que primer va ser llibre en *Les voix du silence*¹³ per a després esdevenir temporalment una realitat tangible a través de la gran exposició de la Fundació Maeght de Saint-Paul-de-Vence, de la qual s'acaben de complir cinquanta anys, on va recrear un univers de quatre mil anys d'art amb les obres més representatives de totes les èpoques, des de la Venus sumèria a Picasso. Obres que va confrontar, va associar, va comparar i va relacionar, i hi va destacar especialment les observacions sobre els cinc segles —del s. XI al s. XVI— quan els artistes europeus lluitaven per trencar els límits de les dues dimensions fins que amb Leonardo es va aconseguir la representació de la matèria, de la profunditat, de la il·lusió que l'espai viu dins del quadre.

La composició de Boix *Metafísica* em porta tots aquests records, lectures i experiències passades sobre la superposició de les escoles, de l'art i les religions

13. Malraux, André. *Les voix du silence*. París: Gallimard, 1952. (La Galerie de la Pléiade).

Teorema

Collage i carbonet i oli sobre llenç. 200 x 198 cm. 1965 – 2013.

POLÍPTIC

Teorema
Collage i carbonet i oli sobre llenç
200 x 198 cm
1965 – 2013.

Metafísica
Grisalla sobre llenç
200 x 400 cm
2014.

METAFÍSIC

Dogma

Collage i tècnica mixta sobre fusta
200 x 198 cm

Anònim s. XVII – Manuel Boix 2014.

Dogma

Collage i tècnica mixta sobre fusta. 200 x 198 cm. Anònim s. XVII – Manuel Boix 2014.

—sense les venus i les madones, els ídols i pantocràtors, els martiris, crucifixions i davallaments... què seria de la història de l'art, dels corrents i estils; de la recerca del domini de l'espai, de l'equilibri i distribució?; de la llum i la penombra?; de la corporeïtat dels objectes sobre dimensions planes? De la importància de la perspectiva en l'art com en la vida? De les aparences i la realitat? De la imaginació com a màquina de crear i de l'hiperrealisme com a experimentació dels somnis? En *Teorema*, una peça integrada en el tot de *Metafísica*, es condensa cinema de Pasolini i de Bergman amb les al·legories dels instints humans i inhumans plenes d'introspectius i corrosius missatges. I en *Teorema* també he vist un tros de nigromàntica goyesca, dels seus somnis i visions. I enfront, convivint amb el *Teorema* de les passions, la *Immaculada* del set-cents valencià, que un dia va habitar amb les seues al·legories celestials en una església, hi va rebre les pregaries de les gentes del poble i ara ocupa el seu lloc en aquest temple imaginari que ha alçat Boix entre arcs i línies en perspectiva renaixentista, entre el barroc —aqueixa imatge del petit Jesús en el cubicle del confessionari— i el classicisme de la figura d'un semidéu hel·lenístic que, abraçant un llenç, presideix l'espai escènic. Si la metafísica filosòfica aborda els fonaments de l'estructura de la realitat i el sentit i la finalitat última de tot ésser, en la *Metafísica* de Boix es conjuminen simbiòticament les èpoques, les estructures i la finalitat de l'art.

EPÍLEG

Més enllà de la variada i immensa producció de Manuel Boix, en aquestes grans obres de maduresa que ara descobrisc, sent com ressonen amb força els ecos del diàleg fructuós de l'autor amb els escriptors, els poetes, els artistes i els filòsofs, tant amb els seus contemporanis com amb els de tots els temps.

Del fons d'aquestes teles quasi monocromàtiques i dels objectes que les envolten emergeix un paisatge imaginari integrador dels quatre compromisos

Dogma (detall)

fonamentals de Boix: l'humà, el social, l'espiritual i el discurs plàstic. Simbiosi pròpia i molt personal de l'art natural, l'art metafísic i l'art responsable sobre els quals s'ha fonamentat i transformat l'estructura primigènica de l'obra boixiana els traços de la qual, cossos i rostres, construeixen l'escenari que ens incita a compartir la complexa reflexió sobre l'ésser de les coses, l'esdevenir i l'avenir d'aquest infaust món i del nostre maltractat país vists com una nau —tal vegada la de Caront?— en què tots viatgem.

Contemplant l'obra de Boix redescobrim estremits el gran plaer de mirar i alhora la irrefrenable necessitat de pensar.

Joan Llinares

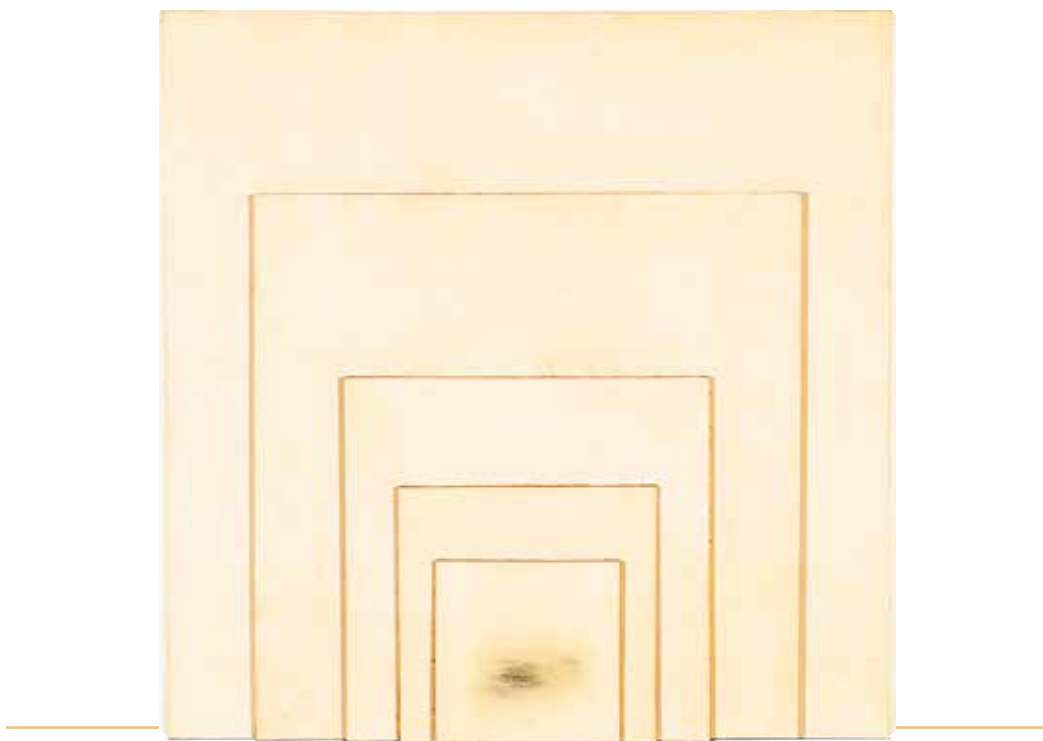
El gest en blau
Grisalla i oli sobre llenç
120 x 120 cm. 2008.

L'assalt al Gran Comboi
Carbonet i oli sobre llenç
240 x 240 cm
2012.

1
PERSPECTIVA

PERSPECTIVA

Carbonet i oli sobre tela.

Cinc quadres superposats de 200 x 200, 150 x 150, 100 x 100, 70 x 70 i 50 x 50 cm.

M. Boix, 1974

2 *PERSPECTIVA*

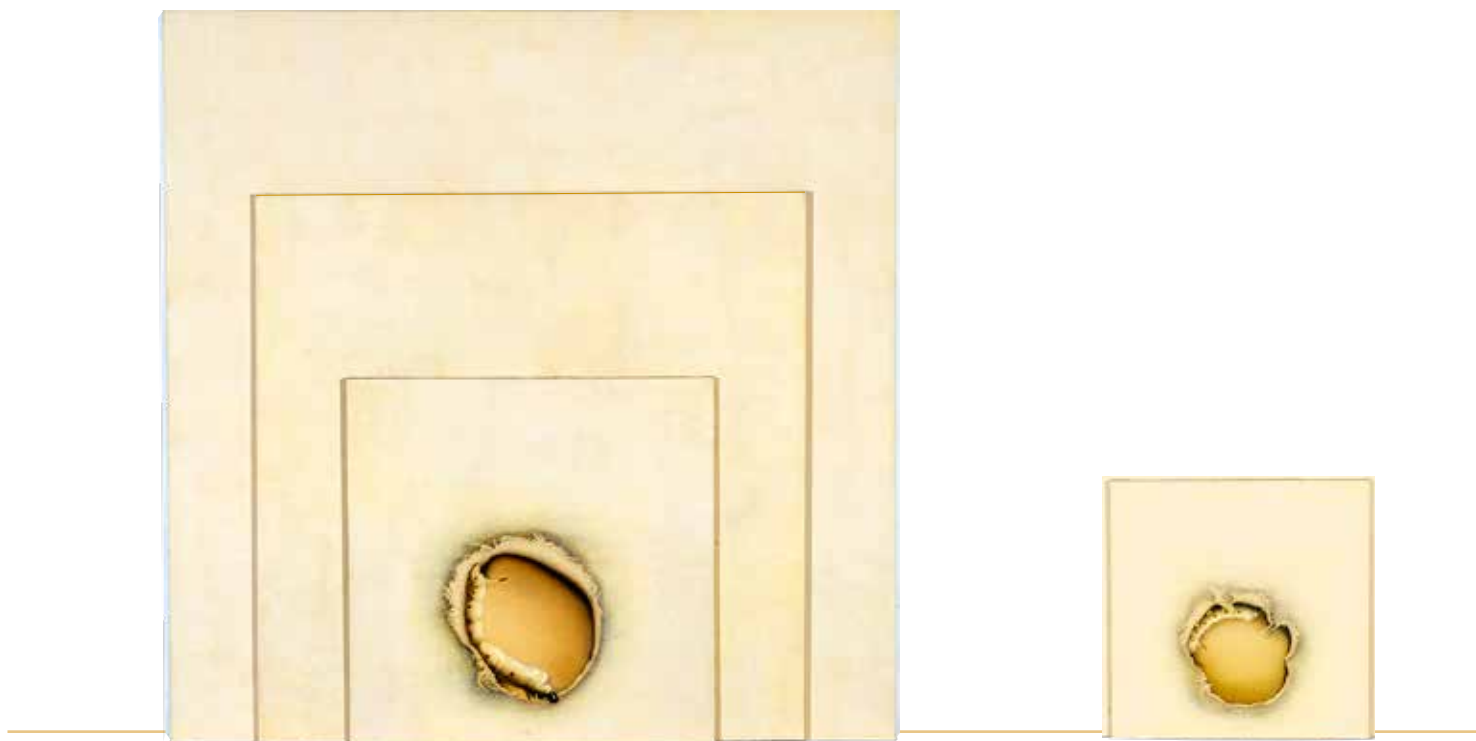
DETALLS DE PERSPECTIVA

A l'esquerre, quatre dels cinc quadres superposats: els de 200 x 200, 150 x 150, 100 x 100 i 70 x 70 cm.

A la dreta, el primer i més xicotet dels quadres que conformen l'obra: 50 x 50 cm.

M. Boix, 1974.

3
PERSPECTIVA

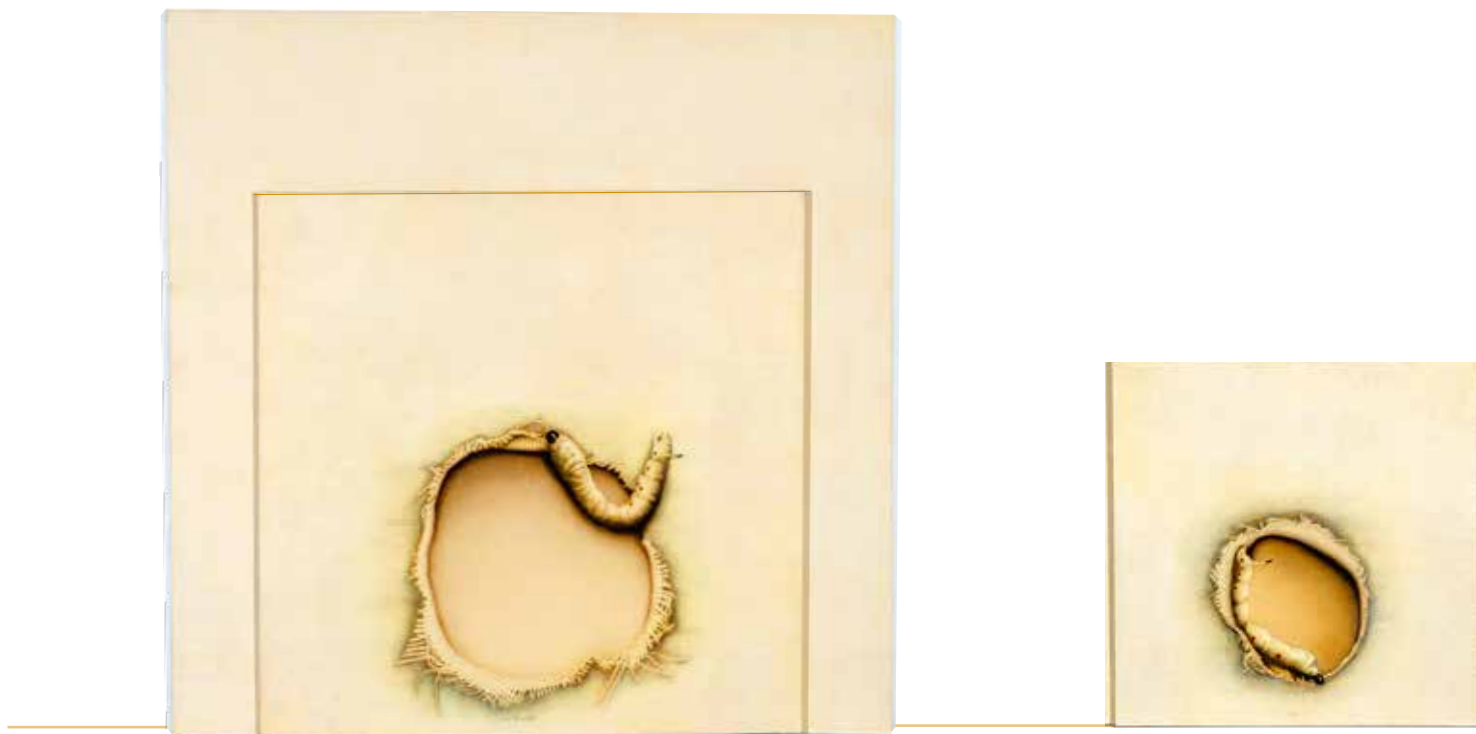
DETALLS DE *PERSPECTIVA*

A l'esquerre, tres dels cinc quadres superposats: els de 200 x 200, 150 x 150 i 100 x 100 cm.

A la dreta, el segon dels quadres que conformen l'obra: 70 x 70 cm.

M. Boix, 1974.

4
PERSPECTIVA

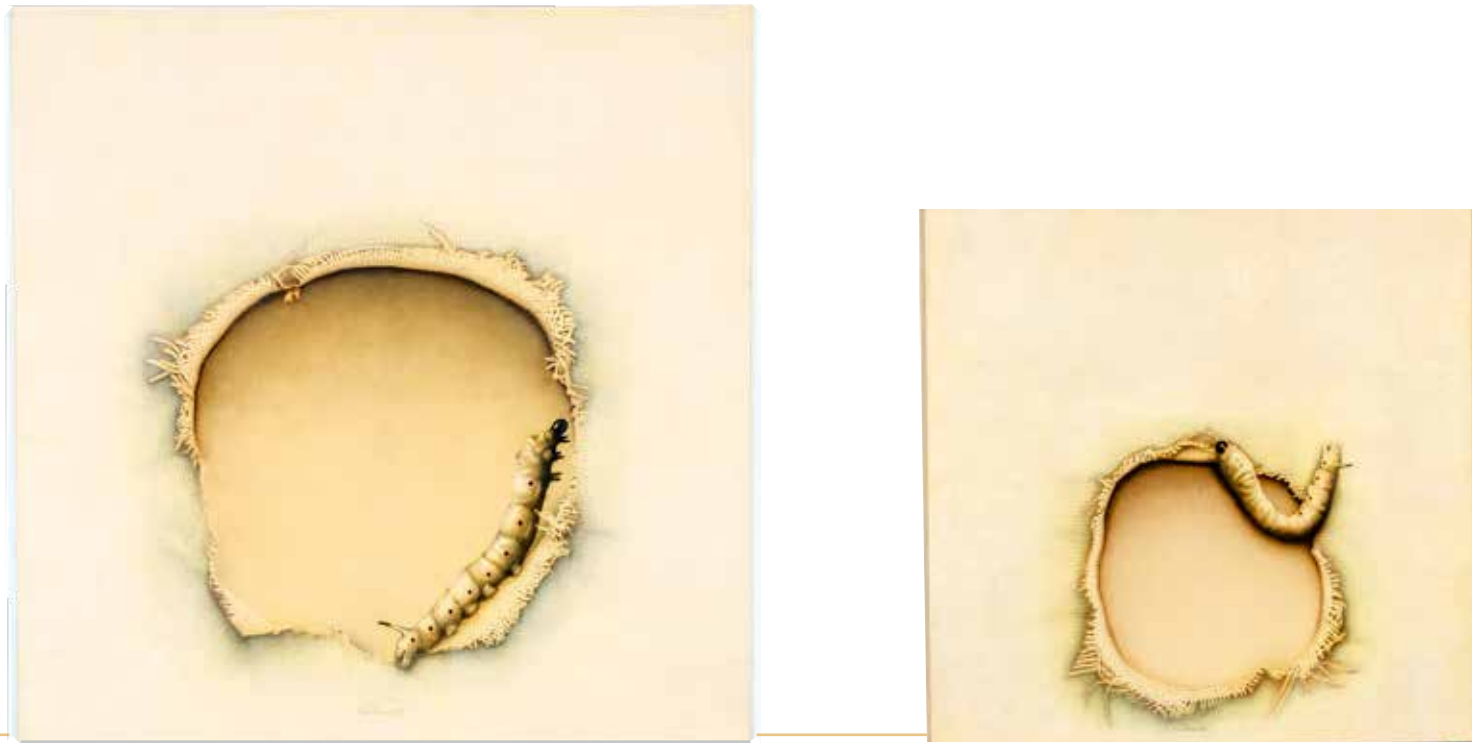
DETALLS DE *PERSPECTIVA*

A l'esquerre, dos dels cinc quadres superposats: el de 200 x 200 i el de 150 x 150 cm.

A la dreta, el tercer dels quadres que conformen l'obra: 100 x 100 cm.

M. Boix, 1974.

5
PERSPECTIVA

DETALLS DE PERSPECTIVA

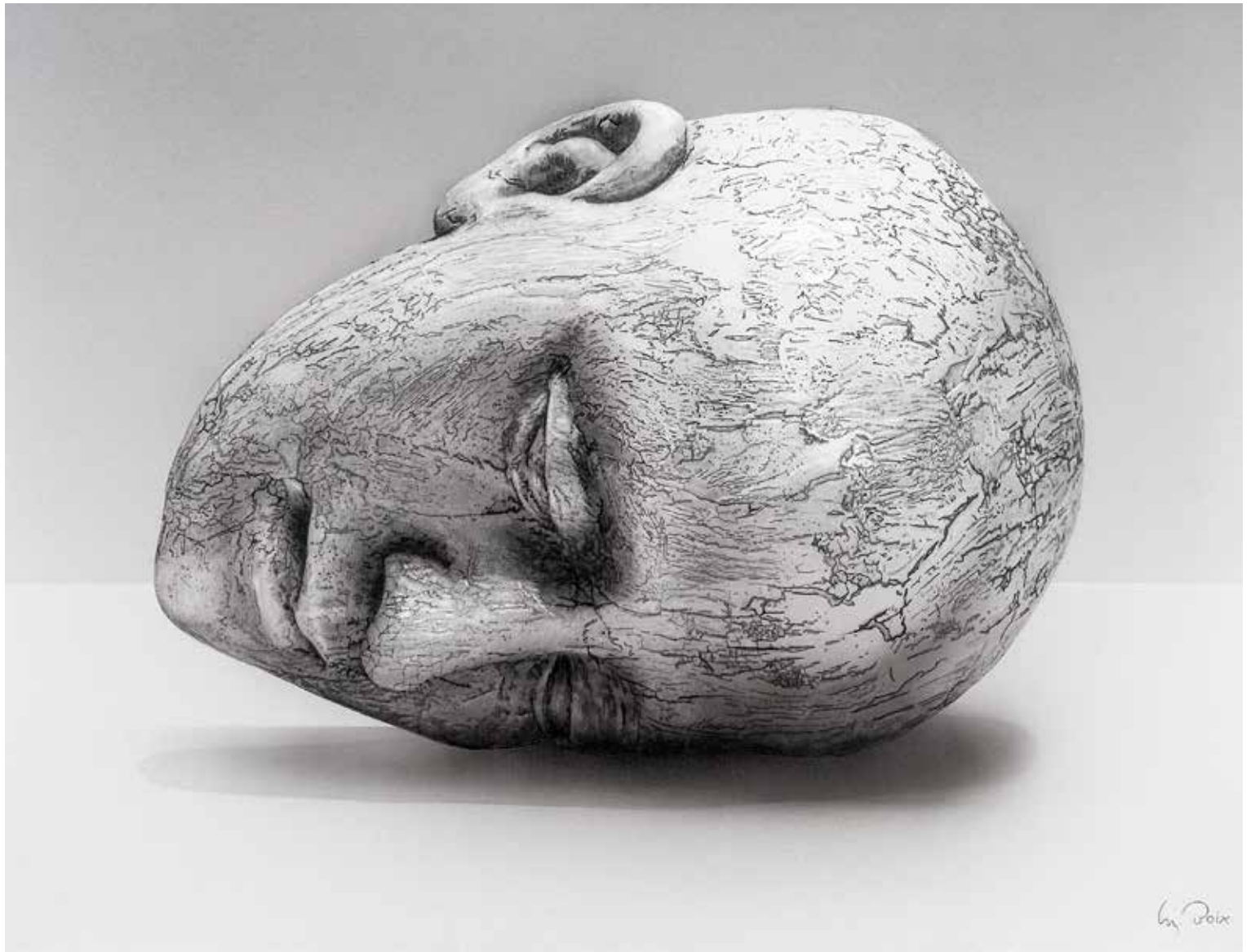
A l'esquerre, dos dels cinc quadres superposats: el de 200 x 200 i el de 150 x 150 cm.

A la dreta, el tercer dels quadres que conformen l'obra: 70 x 70 cm.

M. Boix, 1974.

L'OMBRA DEL VOLUM

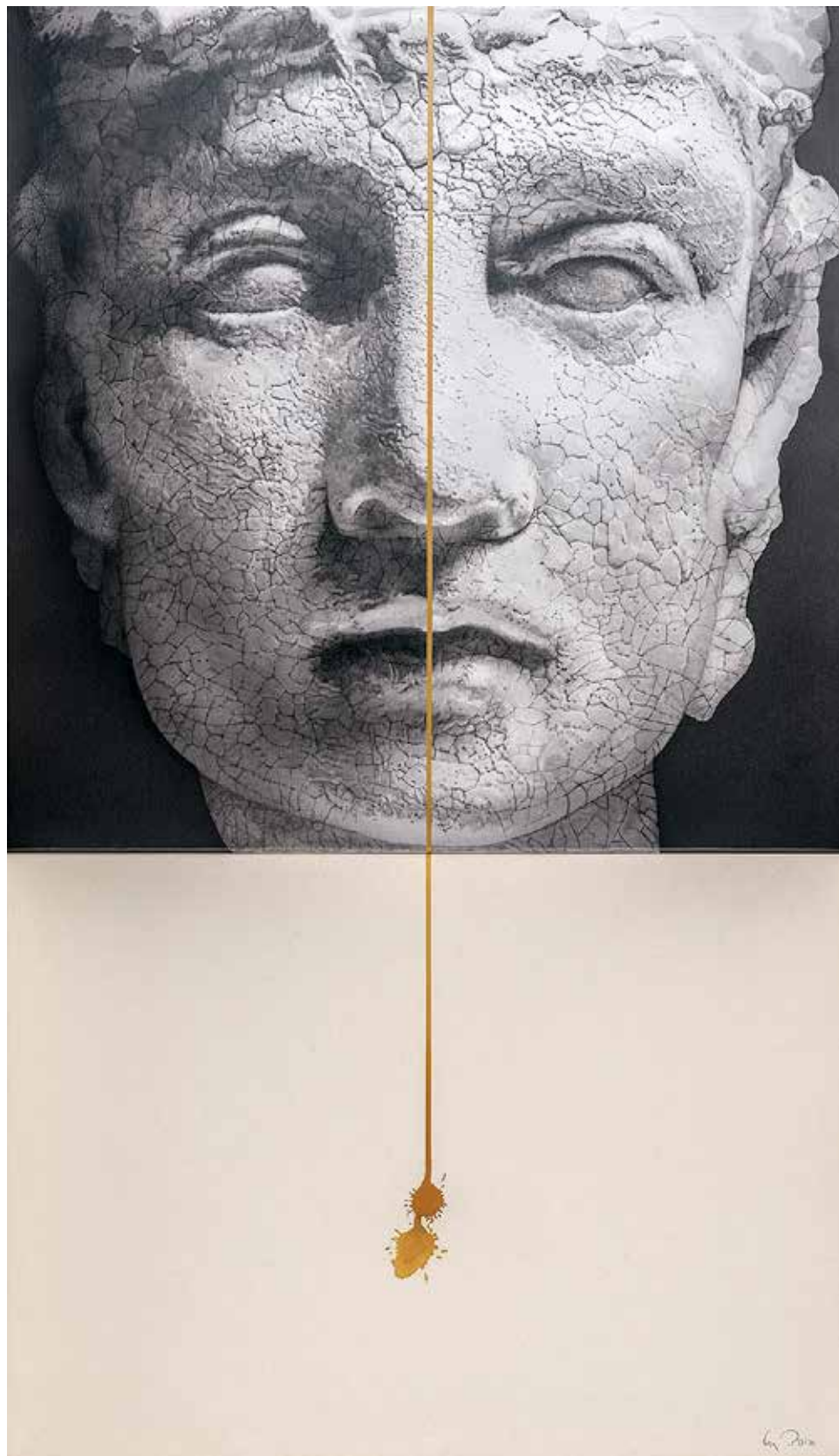

L'ombra del volum, I
Grisalla sobre llenç. 89 x 116 cm. 2014.

L'ombra del volum, 2
Grisalla sobre llenç, 100 x 100 cm. 2015.

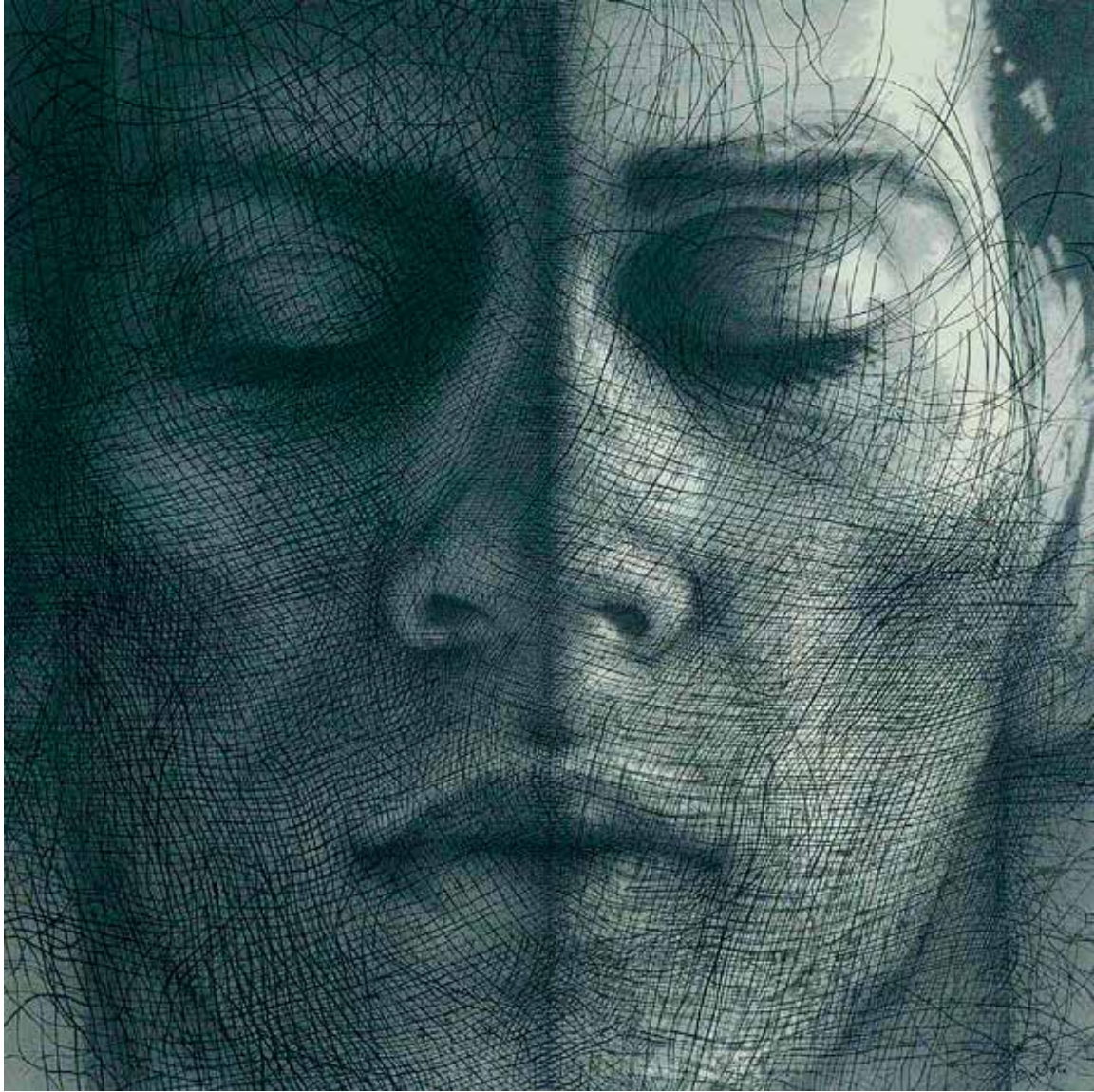
Pèndul (díptic)
Grisalla i acrílic sobre llenç
173 x 100 cm.
2015.

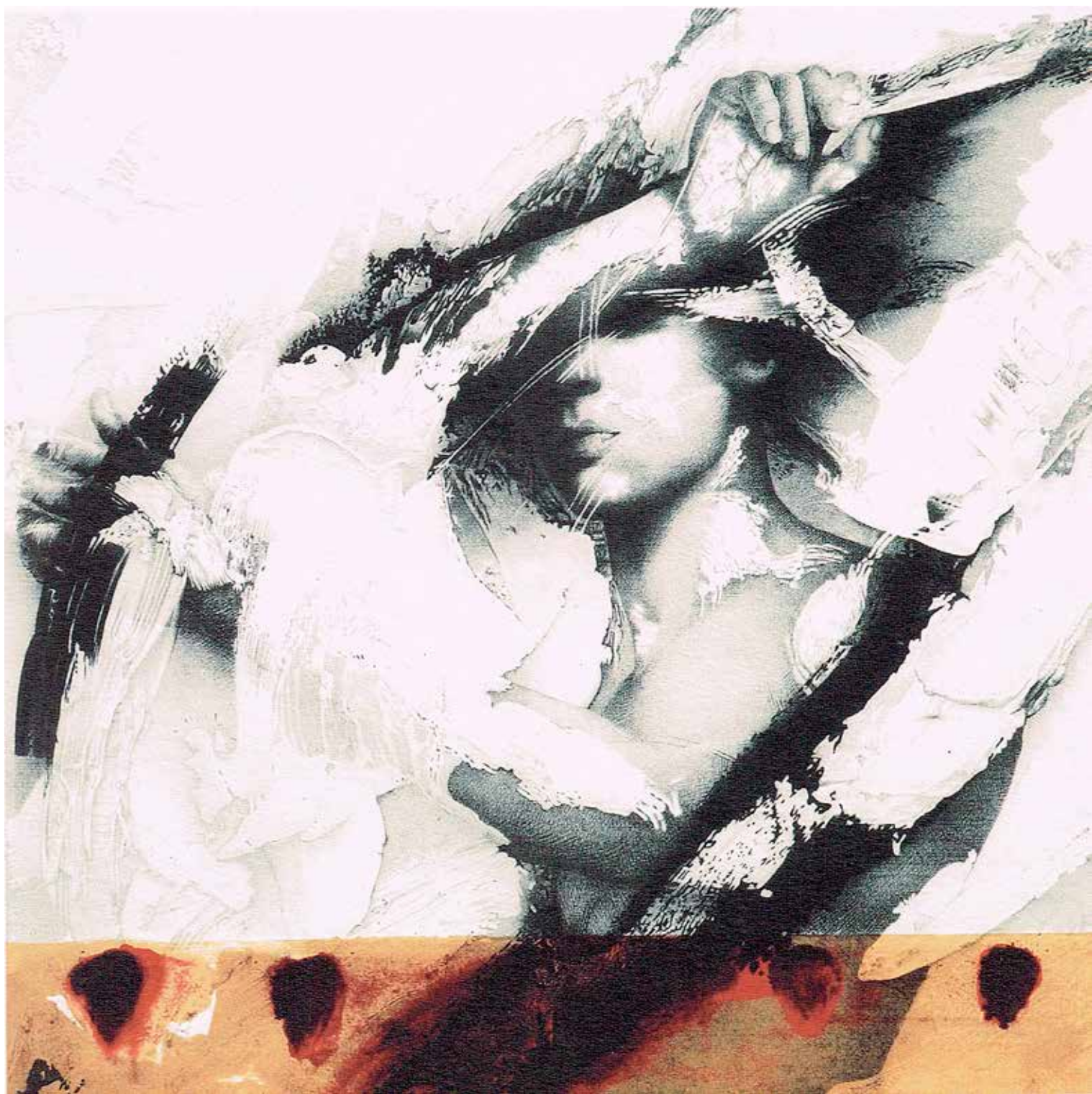
Contra el mur (díptic)
Grisalla i acrílic sobre llenç
162 x 65 cm.
2005.

Traç sobre el foc
Serigrafia. 76 x 112 cm. 2006.

Retrat de Mart, ratlla a ratlla
Serigrafia. 115 x 115 cm. 2007.

Rostre que inicia la desfiguració
Serigrafia. 115 x 115 cm. 2006.

Rostre que começa (roig)
Serigrafia. 76 x 112 cm. 2006.

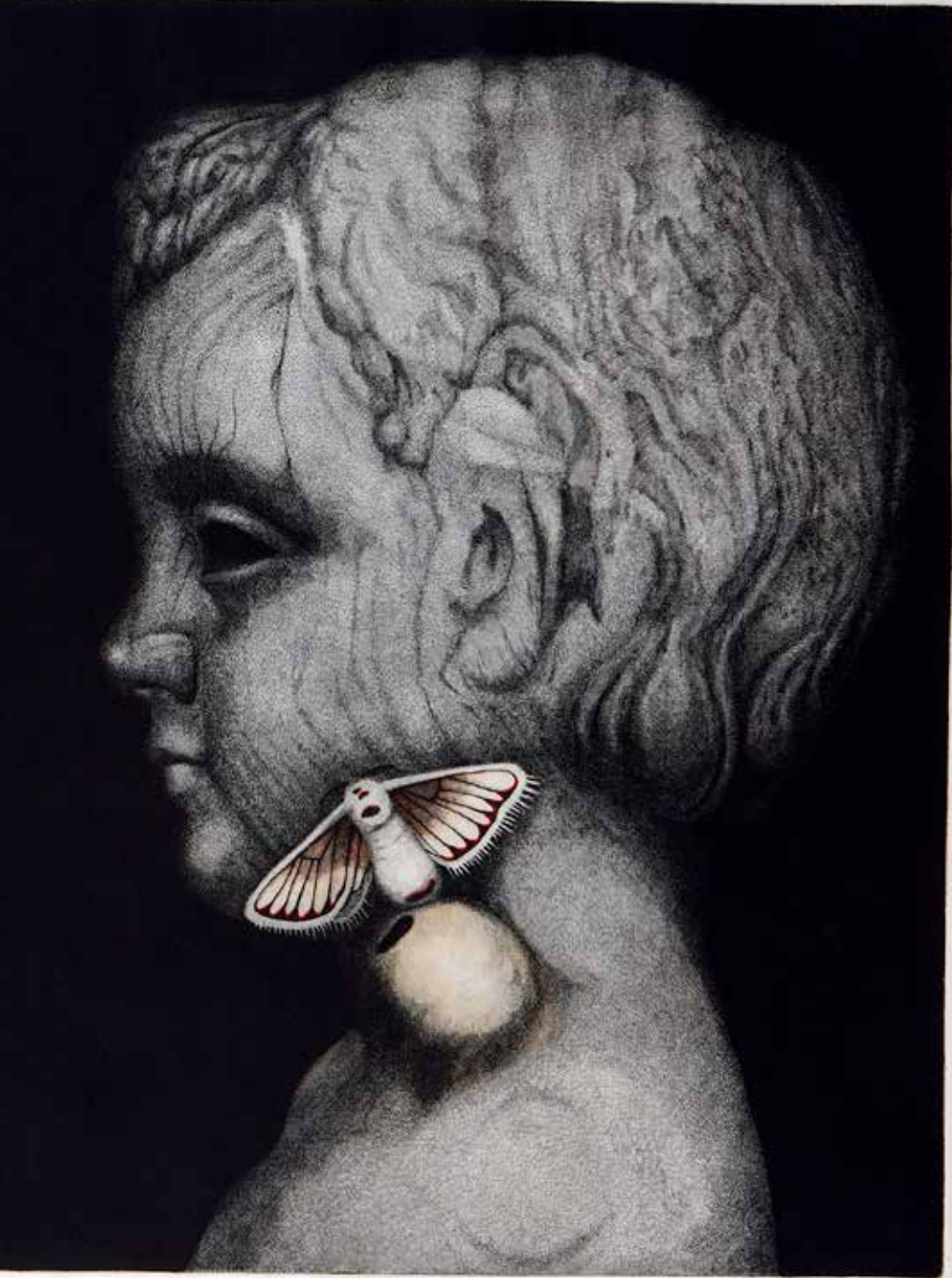
63

Rostre que começa
Serigrafia. 76 x 112 cm. 2006.

Cicle de maig
Aiguafort a una tinta
i aquarel·la
59 x 89,5 cm.
1987

W. P. 1

MANUEL BOIX (l'Alcúdia, 1942) està considerat un referent inexcusable de l'art valencià. Pintor, escultor, cartellista, gravador i il·lustrador, compta amb més d'una vintena de premis nacionals i internacionals. Els seus inicis es remunten a la dècada dels seixanta del segle XX, quan irrompia en l'escenari artístic valencià amb l'entrada del Nou Realisme a la península Ibèrica.

Prompte gaudí de segell propi i les seues obres s'aferraren a la més rigorosa de les realitats. Així, la seua trajectòria ha estat fèrtil i la seua evolució creativa ha sigut constant. La seua producció es caracteritza per l'exquisida utilització de les diferents tècniques i procediments tradicionals.

En reconeixement a la seua trajectòria artística, el Ministeri de Cultura li otorgà el 1980 el Premi Nacional d'Arts Plàstiques. El guardó el consolidava en el panorama artístic nacional i internacional. El 1987 decideix traslladar-se a Nova York, ciutat on permanence quatre anys i entrarà en contacte amb els moviments artístics nord-americans. Arran de la seua estada a la ciutat dels gratacels comença a treballar l'escultura, realitzant els esbossos de les grans peces de bronze, pedra i ferro que configuraren el 1992 l'exposició *El punt dins el moviment – El joc de pilota*, inaugurada a l'Arenal de Sevilla dintre de l'Expo'92.

Altres sèries posteriors han sigut *Otó* i *Els Borja*, en escultura, i *El rostre*, en pintura,

en la que treballa actualment i en paral·lel al que suposen les noves creacions escultòriques i pictòriques de la sèrie *La Nau*, que ara arriben a Alcoi després d'haver estat exposades al Centre Cultural de la Universitat de València i al centre d'art contemporani Àcentmètresducentredumonde de Perpinyà, França.

De Boix també ha estat unànimement reconeguda la seua tasca d'il·lustrador. Tant és així que ha sigut guardonat per partida doble amb el prestigiós premi Golden Apple de la biennial de la il·lustració de Bratislava els anys 1973 i 1987; i compta —entre d'altres— amb el Premio Nacional de Ilustración i el Premio Lazarillo de Ilustración Infantil.

Ha il·lustrat més de dos-cents cartells i més de cent llibres, alguns d'ells obres cèle-

bres de la literatura espanyola i valenciana, com són les tres edicions de *El Quijote* (Ed. Steward Tabori & Chang, de Nova York, i Edicions Bromera i Algar Editorial, d'Alzira), els versos de Roís de Corella i d'Ausiàs March i —sobretot— l'obra de Joanot Martorell, *Tirant lo Blanc*, el clàssic valencià més universal.

La *literaturització* de les seues obres té un exponent paradigmàtic en el *Tirant*. Entre els anys 1989 i 2001 va il·lustrar cinc edicions d'aquesta obra magna que també l'ha inspirat per a fer gravats a l'aiguafort, cartells i catàlegs d'exposicions sobre l'obra i el personatge cavalleresc valencià per excel·lència. D'entre aquests treballs destaquen l'obra de bibliofília *Tirant lo Blanc*, en quatre volums, 48 aiguaforts i vuit aquarel·les, publicada entre els anys 1979 i 1986 i editada per

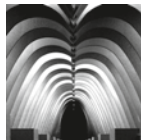
Edicions A la Tercera Branca, i la seua col·lecció de 80 aquarel·les amb els quals ha il·lustrat la versió del *Tirant lo Blanc* de Maria Aurèlia Capmany (Edicions Proa, Barcelona, 1989) i la de Josep Palomero (Edicions Bromera —en valencià— i Algar Editorial —en castellà—, Alzira, 2005). Les il·lustracions de Boix sobre el *Tirant* han creat una representació d'aquest i dels seus personatges indissolublement unida a la novel·la. Ja no pensa ningú en el Tirant sense imaginar les figures de Boix.

Les obres de Manuel Boix han viatjat per més de quatre-centes ciutats europees i americanes: Polònia, Alemanya, França, Bèlgica, Estats Units d'Amèrica, Xile o Argentina donen crèdit de la seua internacionalització. Altres obres, en canvi, estan permanentment en alguns museus com el d'Art Contemporani de Madrid, el de Sevilla, Museu Municipal de València, Sant Pius V, Museu Nacional de Wroclaw i —entre d'altres— el Meadows Museum de Dallas i el Museu Gutenberg de Magúncia.

Entre els més recents reconeixements públics que Manuel Boix ha rebut pel seu treball pictòric i —també— per la seua tasca humana i de compromís amb el seu país i la seua llengua destaquen el *Porrot d'Honor de les Lletres Valencianes*, el Premi *Micalet d'Honor*, el Premi *Importante* de Levante-EMV i —entre d'altres— la Distinció al Mèrit Cultural de la Generalitat Valenciana, el 2016.

- 2013 1. ANTONI MIRÓ. L'Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi.
2. 60 ANYS DE GEOMETRIA. Col·lectiva.
3. ARCADI BLASCO. A peu de forn.
- 2014 4. JOSEP RENAU. The American way of life.
5. TOMÀS FERRÁNDIZ. Temps de Guerra (1936-39).
6. ANTONI MIRÓ. El Vol del gat.
7. AURÈLIA MASANET. Trama i ordit de l'existència.
8. MIQUEL NAVARRO. La Mirada.
- 2015 9. MIQUEL CALATAYUD. Imaginari.
10. SEMPERE, sempre entre nosaltres. Col·lectiva.
11. ART VALENCIÀ. Col·lecció Martínez Guerricabeita.
12. ENRIC SOLBES. Una mirada nòmada.
13. A MIQUEL HERNÁNDEZ. Homenatge 50x50.
- 2016 14. ADRIÀ PINA. Política interna.
15. EN UN SILENCI QUIET. Col·lectiva.
16. ESTUDIS D'ART. Col·lectiva.
17. EL RESCAT DE LA PINTURA. Col·lectiva.
18. A. MIRÓ / M. NAVARRO. Costeres, ponts i xemeneies.
- 2017 19. MIRALLS DEL MIRACLE. El patrimoni industrial.
20. PER A JOAN VALLS. Papers i collages.
21. XAVIER LORENZO, La pintura.
22. FERRAN CABRERA I CANTÓ. 150 anys.
23. A MIQUEL HERNÁNDEZ, Setanta-cinc per setanta-cinc.
- 2018 24. ESPAIS AVANÇATS, Escola d'Art d'Alcoi
25. ALEXANDRE SOLER, La imaginació desbocada
26. CRESPO COLOMER, Passió per la fotografia
27. RIGOBERT SOLER, L'exuberància del Mediterrani
28. VICENT M. VIDAL I VIDAL, Mig segle d'Arquitectura
- 2019 29. JOAN CASTEJÓN. Introspectiva, obra sobre paper.
30. S. VIANA / M. DÍAZ / L. PASTOR. Temps d'Art.
31. NOU PRESENCIES. Itineraris plurals.
32. POLÍN LAPORTA. La memòria del temps.
33. MANUEL BOIX. La Nau de Caront.

LLOTJA DE SANT JORDI

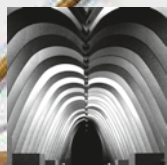
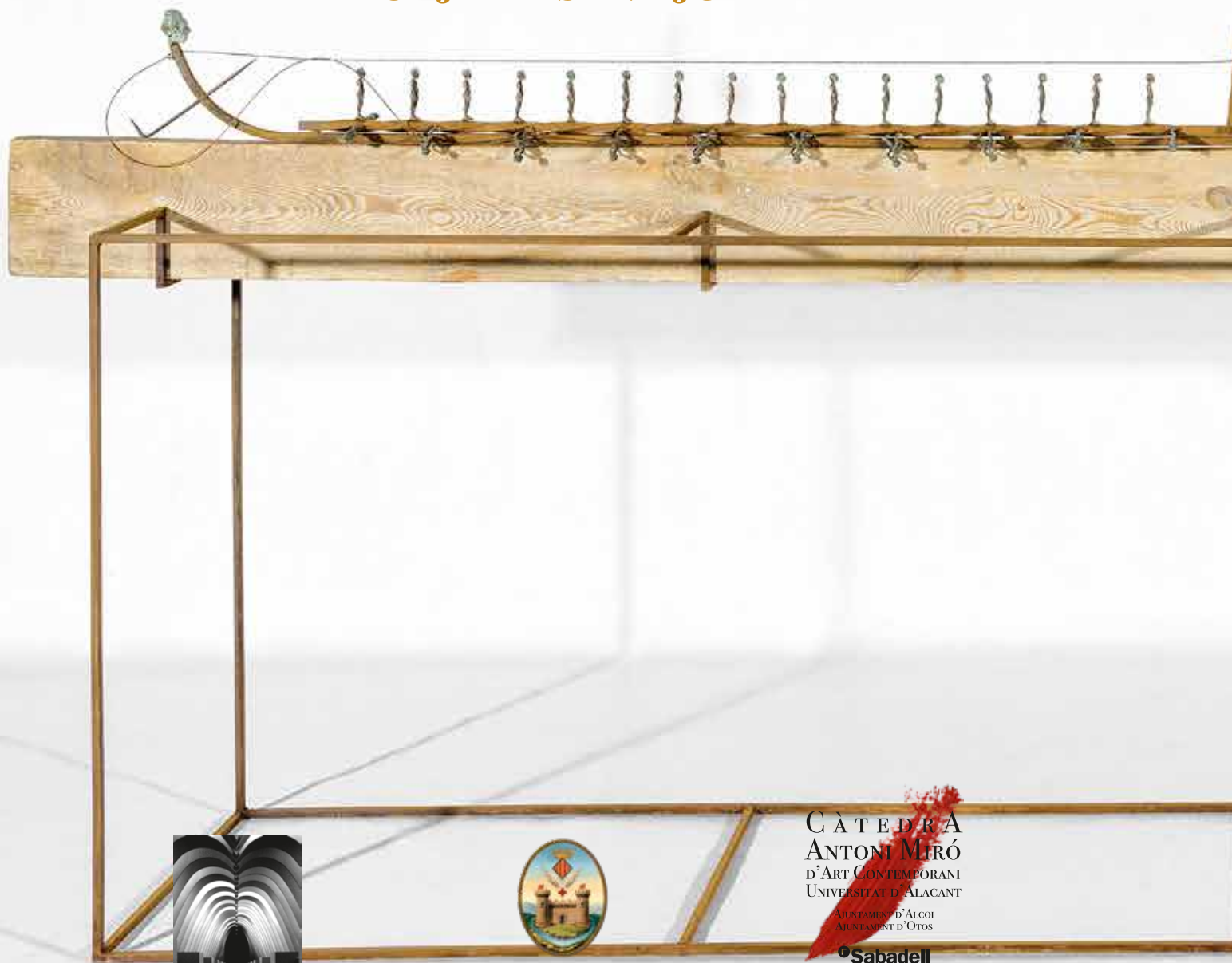
AJUNTAMENT D'ALCOI

MANUEL **B**OIX
LA NAU DE CARONT

Alcoi 5 desembre 2019 - 2 febrer 2020

LLOTJA DE SANT JORDI

LLOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT

AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'OTOS

Sabadell
Fundació